

СЛОБОЖАНЩИНА

РІК ПЕРШИЙ.

Щоденна політична, економічна, літературна та громадська часопись.

№ 1.

РЕДАКЦІЯ

Катеринославська вулиця, Ч. 43.

УМОВА ПЕРЕДПЛАТИ:

До кінця цього року—6 крб., на 1/2 року—4 крб. 50 коп., на 3 міс.—2 крб. 60 коп., на 1 міс.—90 коп.

Редакція відчинена з 12 до 2 годин.

Контора відчинена з 10 до 7 годин.

—С Телефон 847. —С

ДОЧИТАЧІВ. Вважайте, що „и“ треба читати як „ы“, а „е“ як „йе“.

„СЛОБОЖАНЩИНА“

Щоденна політична, економічна, літературна та громадська часопись

виходить у Харкові з 1 квітня року 1906.

„СЛОБОЖАНЩИНА“ присвячена обороні економічних, політичних та національних інтересів українського народу;

даватиме щоденний огляд культурного, політичного та соціального життя на Україні, в Росії та по усіх інших державах, дописи про різні події громадського життя та звістки про боротьбу широких селянських та робучих мас за краще майбутнє вільне життя;

братимуть участь як тутешні, так і закордонні письменники; різні громадські діячі дали свою згоду співробітничать.

Прохаємо авторів, що надсилатимуть дописи, статті та переклади, подавати свої адреси та умови. В іншому разі редакція сама призначатиме платню в залежності від змісту та виконання, в межах від 1—5 коп. за рядок.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

На 1 рік—8 крб., на 1/2 року—4 крб. 50 к., на 3 міс.—2 крб. 60 к., на 1 міс.—90 к. Окреме число коштує 5 коп.

Для закордону платня збільшується в 1 1/2 рази. Селяне, робітники, учителі та вчительки народні, земські та мійські служачі, сільське, духовенство та учні різних шкіл, передплачуючи нашу часопись, користуватимуться вільготними умовами та скидкою з предплатної ціни.

Умови друкування оголошень:

За рядок петіта на перших сторінках 16 коп., а на останніх—8 коп.

Усі, що шукають заробітку, мають 50 відсотків скидки.

За оголошення, що друкуватимуться кілька разів, платня зменшується.

Адреса редакції:

Катеринославська вулиця, 43.

Редактор приймає від 12 до 2 годин.

Контора відчинена від 10 до 12 та від 5 до 7 годин.

—С Телефон 847. —С

Редакція сповіщає своїх шановних читачів, що на жаль через деякі лихі технічні умови не може зпочатку видавати свою часопись великим форматом і примушена, поки що часово обмежуватись малим.

Але з часом редакція сподівається збільшити розмір часописі.

Сьогодні 25 березня редакція випускає зразкове тільки число, щоб ознайомити суспільство знапрямком „Слобожанщини“.

З 1-го квітня „Слобожанщина“ почне виходити щодня регулярно.

Харків, 25-го березня.

Вибори до Думи Державної.

Нехай се правда, що Державна Дума обкраяна в своїх правах; нехай се правда, що членів Думи треба вибирати при паганих обставинах; нехай се правда, що не всім вільно й вибирати до Думи; але Дума буде скликана, збереться й видаватиме закони. І коли ми хочемо пам'ятати, що живемо на землі, а не в утвореному нашими думками світі, ми не маємо права забувати, що коли ми не підемо до Думи, то й не зможемо усунути шкодливі нам закони або видати такі закони, які нам потрібні. Хто піде до

Думи, той і закони видаватиме. Підуть пани, будуть панські закони; підуть селяне—не буде панських законів. Через те українці мусять поспішити й своїх членів до Думи. Се буде перший раз, коли представники українського народу можуть сісти поруч і нарівні з представниками росіян і інших народів. Ще вчора усі вони гукали, що ніякого українського народу нема, а ось-ось завтра вони мусять звачати на сей народ. Сей зміна може статись тільки в Думі.

Розуміється, права й компетенція Думи малі; розуміється, росіяне, як і ми, не можуть бути вдоволені такою Думою, але все-ж для нас, українців,

ТОВАРИСТВО
Інженер-Технологів

К. А. БОГОМАЗ і В. М. ХРЕННИКОВ

Мегеевські Млини

(мельніци)

Продає найкращу крупчатку, яка виробляється по останнім засобам техніки, а також і інші продукти перемолю.

Приймає перемоли по дуні дешевим цінам.

Має власні оптові склади в Миколаєві і Вознесенську, Херсонської губ.

Звертатись з запитаннями в главну контору Мегеевських мельниць по адресі: Освіпополь, Херсонської губернії, або Київ, Михайловская, 5.

К. А. Богомазу.

Хто хоче будувати церкву, дім, будинок, дагу чи дрібниці

В Українському стилі,

може знайти адресу архітекта й др. майстрів в редакції „Слоб—ни“.

Дума—се двері, прочинені з тюрми на ясний широкій світ.

За сотні літ нашого мовчання, пониженьня й поневолення ми розучились і ходити й говорити по людському. Отже швидче з тюрми крізь прочинені двері! Швидче виходьмо, а там на-видноці по-за тюрмою ми зразу згадаємо, як треба говорити і кудю йти!

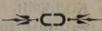
Але український наряд ще мало свідомий, він не тямить ваги політичної боротьби, і може так статись, що він сам, своїми руками, не тямючи, що робить, замкне двері своєї тюрми. Українці здебільшого не розуміють, що до Думи треба посилать своїх, а не чужих. І може статись, що замість українців з України правобережної пойдуть поляки, з України лівобережної—росіяне, з Степової України—німці. Нехай тільки се лихо станеться, і тоді нікому в Думі буде навіть згадати про права і потреби нашого народу. Немає що й казати: у Росії кожен народ вибере собі своїх членів Думи: Поляки—поляків, Росіяне—росіян, Вірмени—вірменів, але є такі два темні неосвічені народи: українці й білоруси, які, мабуть, виберуть представниками не своїх людей, а поляків та росіян.

Що є сили треба стеретись і боротись проти того, щоб часом не сколюся з нашим народом саме тепер оте нещастя. Але не всякий і не кожний «свій» буде корисним для нашого народу. Є такі «свої», що гірше від чужинців потягнуть наш народ у неволю, темноту та безземелля! Тільки той має право бути народним представником, кому боляче бачити кривду й нужду народну, хто відчуває болі й страждання свого народу,

наче свої власні. Хто хоче йти до Думи, назвавшись ім'ям народного представника, тільки на те, щоб збільшити панське панування, хай спитаться: бо він зробить найбільший злочин проти свого народу. Та сам наряд інстинктом не вибирає своїх ворогів і звідусіль надходять вісти, що селяне вибирають тільки селян. Се навіть дало привід графові Вітте висловити своє вдоволення, що Дума буде мужицькою. Через що ж так радіє вельможний граф? Невже через те, що біля селян легше буде поратись? Не хочемо в се вірити, але графові радощі звучать пересторогою для українського народу. Уявимо собі, що перередставниками українців у Думі Державній будуть виключно самі селяне—саме тоді, коли росіяне й поляки виставлять цвіт своєї інтеллігенції. Що зможуть зробити там недосвідні в політиці, нетямущі селяне? Не досить сказати «хочемо землі!», щоб земля вже й була. Треба зуміти досягти свого. Треба через Думу перевести ряд реформ—одну по одній, направлених до однієї цілі: добробут, розвиток, освіта й щастя українського народу. Для сього треба тямущих людей, перейнятих інтересами народними. Отже треба, щоб разом з селянами були вибрані до Думи й інтеллігентні сили українського народу. Треба тих і других. А чи багато в нас таких інтеллігентів? Скільки було галасу та гвалту, а де тепер сини українського народу, тепер, коли треба послужити велику службу Україні? Де вони поховались? Чим богам служать? В чю одежу перелицьовались? Кипить жвава боротьба на Україні поміж партіями, але ті партії не україн-

ські. Кожна з тих партій добивається, щоб її вибранців, її ставленників нарід український послав до Думи, хоч ні одна партія не має на се права, як партія не-українська. Та нікому цього сказати, бо українська інтелігенція мовчить, наче мертва, і не йде до свого народу в сей такий великий, такий важливий час. От же слухайте, хто є живий на Україні; озвіється. Ідіть поки не пізно на поміч своему народові і проведіть до Думи дійсних своїх, українських кандидатів, справжніх борців за інтереси українського народу.

Уживайте свого права і не давайте свого народу на поталу.

Націоналізм і космополітизм.

Затхле та цвіле повітря, яким дихали народи Росії за останні 25—30 років, утворило страшенну мішанину й плутанину розумів. Не тільки просто ліберальні групи, але й так звані *крайні ліві* завдяки особливим історичним умовам свого життя дуже часто надають багатьом розумінням зовсім не те, або не зовсім те значіння, яке вони дійсно мають.

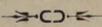
Тепер не диво в Росії почути від людей, наче й освічених, що націоналізм шкодить вселюдському поступові, і що наче-б то всесвітня культура виграє від затирання національностей. Треба завважати, що така думка поділяється і правительственными агентами і членами ліберальних партій: на сім пункті в них щастливе єднання. Правда, затирання національностей направлено тільки проти недержавних народів, і панове, які стоять за се затирання через щось не починають з затирання своєї національності; правда, що се вчення виходить з партій пануючої нації, але чимало є синів поневоєних націй, які додають і своїх сил до „затирання“ своїх народів.

А тим часом ідея космополітизму й гуманізму не тільки не є противна ідеї націоналізму, а навпаки є тільки виплвом її, тільки її продовженням, розвитком. Космополітизм розширює, розповоужує ідею вітчини на цілий всесвіт. З погляду космополітичного усі люди се спілка спілок (союз союзів), се-б-то, космополітизм уявляє собі спілку всієї людськості як загальну спілку окремих спілок. А окремі спілки найлегче можуть закладатись—(розуміється, без примусу, без насилля державної ідеї)—іменно поміж людьми, які вже з'єднані самою природою через спільну мову, психічну ехожість, культурну близькість, здебільшого через економічну солідарність, бо в стародавні часи розселення народів, кожний нарід або окремі племена його несвідомо осідали в межах натуральних басейнів, географічних та господарських.

Таким чином натуральні національні спілки становлять велику вселюдську спілку, де індивідуальність кожної людини, кожної нації не тільки не затерта, а навпаки набирає нової сили, краси й розвитку. Се було-б смертю для людського поступу, коли-б усі люди були зовсім однакові, одноманітні, без своїх особистих прикмет. Аде ідеал людини складається у людей з сукупності окремих найкращих прикмет людських індивідів, асоціацій та націй, а через те—навіть поступ самого ідеалу цього не тільки не вимагає знищення окремих людей, а навпаки їх повсякчасного розвитку! Космополітизм та гуманізм виключають тільки національні ненависті та антипатії, національний шовінізм; навпаки, вони закликають до знищення хиб національних; не дивлячись на се, усюди й завжди можна почути на Україні гостру ворожнечу з боку навіть ліберальних течій до проявів здорового українського націоналізму, який стає джерелом національної творчості. Здебільшого під юшою інтернаціоналізму або космополітизму українському народові накладають обрусіння або польонізацію. Сі чудернацькі інтернаціоналісти не розуміють, що замість вселюдства вони пхають нам буржуазну та бюрократичну державу, до того ще й зовсім національну і не тямлять, що їх псевдо-космополітичні заклики проти „націоналізму“ вимірні не проти тих, проти кого треба, се-б-то, не проти тих, хто давить чужі народи, а проти тих, хто тільки одбивається від гніту.

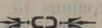
Сі заклики роблять ту величезну шкоду, що відбирають останні сили у націй поневоєних—їх інтелігенцію і через те оста-

точно пхають сі нації в безодню темряви й рабства. Оті інтернаціоналісти не тямлять, що треба одріджати націоналізм, як систему винародолення, здебільшого насильницького, від націоналізму, як права боротись за своє людське „я“. Провідники такого інтернаціоналізму, так чи інакше раз-у-раз нахляються до націй пануючих і несвідомо для себе провадять політику систематичного винародолення недержавних народів. Для поневоєних народів менше небезпечні цюти насильницькі заходи уряду, а ніж такі умовляння інтернаціоналів, хоч і ті й другі мають одну ціль—винародити поневоєний нарід, хоч і через різні причини. Аде проти насильницьких заходів дуже тільки розвивається відпорна сила поневоєних, але перекручені, та запаморочені таким вченням душі поневоєних стають яничарськими проти самого свого народу. Отже уникаючи національного шовінізму пануючих націй, треба плекати здоровий націоналізм поневоєних народів, бо він є джерело творчості і тільки в тому заховуються зародки народної свободи і ясної будучності.

ЗАПРОСИНИ.

Звертаємось до наших читачів з запросинами: пишіть до нас, що Ви думаєте про нашу газету? Пишіть, що в ній гарне, а що негарне, і що треба замінити? Пишіть, чи легко Вам читати нашу правдопис, а чи важко? Чи розумієте всі слова, чи деяких може й не розумієте? Не забувайте, що нам треба вчитись з початку. Нема нічого дивного, коли де яких слів наші читачі й не розуміють. Аде ми досі вчилися в чужій школі чужої мови. Не нам сором, що ми не вміємо гаразд своєї письменности. Сором тим, хто силував нас зневажати свою мову, хто забороняв нам вчитись по своєму. Та тепер сором буде вже нам, коли ми швиденько не навчимося своєї письменности, коли ми не надолужимо усього того, що згубили за такий довгий час. Колись так само було й з нашими братами—чехами. Німці, що панували над чехами, силували чеських дітей вчитись по німецьких школах тільки німецької мови, так само, як по російських школах вчать наших дітей тільки російської мови. Потроху німці зробили те, що по чеському вміли балакати тільки бідні люди. Усі багаті чехи перейняли мову німецьку, віддуралися свого народу так само, як і в нас пані, та чиновники та й багаті селяне! Багатирі, бач, не хотіли говорити помужичому—чеському, а все цвенькали по німецькому, так як отсе в нас по російському. Але між чехами з'явилися люди великої науки, які розказали, що той народ, який губить свою мову, сам незабаром загине, пропаде. Вони казали, що німці потроху ковтають чехів, що чехи вимруть, коли не боротимуться проти насилля. І почалася боротьба. Чехи наново почали вчитись своєї мови й письменности. Багатирі стояли за німецьку мову, злидарі за чеську. Злидарі поборили. Тепер вже німці кричать, що їх випихають чехи. Тепер по всіх школах і сільських і городських, по гімназіях та університетах панує в чехів чеська мова. Чеський нарід з темного, бідного та поневоєного, став освіченим, багатим і вільним. Отож і ми, українці, не лякаймося, що з школи й суду, з церкви та з урядування скрізь вигнано нашу мову. Вчимося хоч дома, як се роблять поляки або литвини, добиваймося свого права, то й у суді на нашій землі говоритимуть по нашому. Досі ми не мали своєї газети—усе були чужі. Чужі дбали про себе, а не про нас. Тепер можна в своїй газеті дбати про себе, та й дбаймо, не журімося, що другі народи вже далеко нас випередили! Ходім прудче, то й наздоженемо! Наш нарід нещасливий, може найнещасливіший з усіх народів крім білорусинів. Рабство було його долею цілі довгі століття, але раз-у-раз, орючи свою землю й виглядаючи долі, він рвався до світа, до сонця, до науки... Подаймо ж собі руки і в-купі починаймо працювати над відродженням свого народу. Пам'ятаймо історію чехів. Може треба буде пояснити, що значить те або те слово, може треба комусь словарець—пишіть до нас усе, що зможемо, зробимо. Коли Ви не читатимете своїх газет, хто ж їх читатиме? Не німці і не росіяне, бо в них є свої газети. А коли ніхто не читатиме наших газет, навіщо їх і видавати? Тільки перевід грошей! А без своїх газет, без своєї школи згне наш нарід навіть без боротьби.

ХАРКІВСЬКІ ВИСТАВИ КАРТИН.

Вистава Василь-Проминуло вже більш ніж століття з того часу, як Україна мала своє національне життя, коли нарід знав, де його вороги, і почував свої особисті ознаки й потреби, коли він, скажемо, знав самого себе.

Минуло. Інтелігенція перша продала свій скарб духовний, націю на дріязок росторгувала. А далі два століття напруженої невиспучкої денационалізації мали свої наслідки і більшість народу—селяне після багатьох поколінь не знають, як назвати себе, коли спитає, де якого народу вони належать. Чи ж дивно після цього, що рідна штука (іскусство), про котру вже виникло питання, занедбана безмірно і, що тим приватним людям, які дбають про неї, стоїть на дорозі безліч перешкод, що легко відхиляють робітників, не сильних прихильності до рідних забутків. Розшукування чого-сь окремого свого, занегаєного та засміяного ворогами і темними братами, розшукування рідної штуки не може прогудувати спеціаліста. Отже хоч би й хотів хто-сь ширі йти на сей шлях—шматок хліба тягнув його геть на бік, і думка про рідний стиль, що не зникає вже 50 р. на Україні, досі не придбала собі діачів, що присвятили б своє життя цілком їй або виразно перевели її до життя.

Тільки цими днями де-які земляки посміли в Полтаві прилюдно виконувати на громадській й приватній кошті архітектуру та кустарні виробу в українському стилі. Але до цього часу за 50 літ багатьом людям доводилося переживати сумні поодинокі змагання та мрії звернути увагу суспільства на те, що залишилося від колишнього національного життя. *) До таких прихильників належить між иншим і наш земляк С. Васильківський в купі з двома своїми товаришами-побратниками П. Сластьоном та П. Мартинюком. Вони злучилися до тріумвірату і в петербурзькій академії штук красних (акад. худ.), яка проковтнула з України немало талантів, міцно трималися своїх думок та помагали один другому виховувати прихильність та бажання присвятити себе рідній штуці. Академія ж з початку свого існування і до наших днів була тільки тим, чим вона могла бути серед бюрократично-православного Петербургу. Навіть після 17 падо-

фольклору. П. Сластьон працює більш педагогічно. Життєві обставини та індивідуалізм українця певно були причиною того, що сі «тройкою» працюють зовсім окремо і не виконують спільних думок в останній час. Тільки один С. В.—кий практично переводе до життя свою творчість. Вистава в місцевому харківському музею має показати його роботу на спеціальні теми за останні роки. Осередком, і чи як кажуть рецензенти «Гвіздом» є три проєкти великих картин (пано) для будинку полтавського земського дому: Фоном сих сюжетів маємо ще два менших ескізів пано для полтавського музею, етюдів до історичних пано і серію церков XVII та XVIII століття українського стилю.

Дім («кам'яниця» по старому) полтавського земства мали зпочатку будувати в стилі «полтавського» ренесансу, себто-стилі, на який а ні архітектам, а ні властителям не було охоти тратити часу та коштів. Але з'явилася людина, що довела і прилюдно сказала, як то не гаразд полтавцям май-же в самім серці України на українській гроші будувати великий дім, оздоблений везерунками та стилем, не маючими нічого спільного з суміжною натурою та зі смаком того народу, який його будуватиме. Хіба варто наумисно переносити до себе що-сь чуже і не зрозуміле, коли навколо біля нас загигають без життя забутки творчості свого народу і чи не краще з тих забутків старовини скомпонувати що-сь оригінальне більш своє а ніж яке-сь динше. Хто був тією першою людиною, що надала сю думку полтавцям, невідомо.

Але та чи інша ініціатива була прийнята земством і для художників виникло поле практичної діяльності. Крім архітектури будинку, якому хочуть надати виключно український стиль, було ухвалено намалювати в залі земських зібрань три великих декоративних пано з історичним українським змістом. Кращого й більш натурального проєкту не можна було надумати.

Кілька місяців перед сим були запрохані деякі художники, які цікавляться українською штукою, але на запросині відгукнулося лише двоє,—то були якийсь із Маковських та С. В-ий. Проєкти їх розглядала комісія: Маковський не пішов далі своїх родичів, що українську штуку та життя уявляють собі в малюванні засмучених дівчат біля тину, вітра-

Ескіз пано „Передача Клейнодів“ С. Васильківського для будинку Полтавського земства.

листа м. р. цензорські кігті, як лапи старого колосального страховища ходили по академічній кімнаті і витягали звідти геть усе, що надавало «весняній виставці» життєвий зміст. Не варто зазначати, що за 80-і рр-и, коли тріумвірат наших художників з молодим захопленням поривався до кращих думок і силою своєї істоти хотів йти окремою стежкою на користь рідної штуки, академія не мала чим надати сім думкам що-сь дійсне міцне та суцільне. Там не могло бути художничів авторитетів, які б дали такому напрямкові досить постійний стан. Ми знаємо, що ні до того часу, як сі троє були в академії, ні після них українські художники не поверталися з академії, як сини України, за виключенням може ще яких-сь двох. В російську академію вільно вступати кожній нації, але скінчивши її академісти лічаться у нас завше «руськими художниками». Цими словами сказано все. Тим то треба нам, українцям, дивуватися, що ми маємо ще своїх українських художників.

В історії рідної штуки, яка згодом мусить з'явитись, наш тріумвірат займе сторінку, як найширші піонери. Може хто стане їх дорікати не досить сталою й відповідною енергією до переведення своїх думок про стиль до життя, але треба не забувати, що не тільки піонерам, але й просто художникам життя не дає вільних матеріальних обставин за час нашої злиденної культури. Треба мати страшенну волю і необмежену віру в свої думки, щоб залишити у собі живу душу і піти своєю стежкою після того, як усе навколо живе по шаблону, «милоствиво дарованим» з якого-сь осередку.

Тріумвірат наш і досі не покинув свого шляху. Усі троє живуть на Україні і не покинули своїх замірів. Років десять перед цим вони виконали, хто як міг, роботу ілюстровання українських тем: Мартинюк—Енеїду Котляревського, Сластьон—Гайдамаків Шевченка, а Васильківський—історико-етнографічні типи Яворницького. На превеликий жаль д. Мартинюк після тяжкої хвороби покинув малювання, в чому він робив такий визначний поспіх: хто бачив його Веремійських Запорожців—більш його не забуде; і в остатній час присвятив себе

кві на шпиль та финських «натурщиків» в козацькому убранні. Комісія не дивлячись на об'явлену автором значну ціну відкинула проєкти Маковського. Може й в проєктах нашого земляка С. В.—го можна було б зазначити де-які хибі, може після довгих літ праці молодих майстрів штука знайде инші джерела і художничий критик зроби досить цікаві уваги, але ми живемо в час коли кожна дрібниця, на якій відзначилася жива та шира творчість нам безмірно мила і дарує надію на кращий стан. Ми живемо в той час, коли *слова український стиль не надають окремої змісту і не чекають зароз від його виразности тої чи візантійщини*, але кажуть, не ж є початок і хай на решті він буде тим максимумом який можна улаштувати в штуці на основі забутків національного життя. Годі, нехай се небуде стилем, як такий (не в виразах сила), хай ми занесемо у ту космополітичну штуку, про яку хто-сь мріє, свій невеличкий скарб творчості, хай там буде ледві примітна частина його; але вона мусить бути своєю, а що б вона була, треба її відшукати з під попільці цілих століть, перевести чистою до життя. Ні на хвилину не можемо ми забувати цього, бо то є моральний обов'язок. Штука в сучасних потребах тільки тоді буде не хррою, і завше новою, коли будеється на підвалинах найкращого в своїй історії. На картинах Васильківського ми не знаходимо того надзвичайного ефекту модерністів, що так кричить, тут не видно таких полотен, які здають нам спокую і зупиняють ходу. Тут ми бачимо май-же звичайний декоративний кольорит, але такий, якого ми не бачили в других краях. Петербург, Балтіка, Варшава, Крим і західна Европа не пишуть таких кольоритів. Се, виключно кольорит України. Правда, ефекти його може одразу роблять на «обивателя» не відповідне вражіння, але придивіться, згадайте, коли ви, бували в степах, серед широких українських степів, або хоч серед хліборобських ланів... та ж «смага» над вечір і те ж легеньке блакиття і ті жартовливі чарівниці—тучки... Одразу з'явилась веселі красуні прудкі і... зникли.

Ці кольорити ми бачили в двох менших пано: «Козак Голота» і «Шлях Ромодан» і в чудових ескізів «Полтавських пісків» та др. Найголовніше пано «Передача Клейнодів» (регалій) на превеликий жаль або похапцем

*) Питання про особливий український стиль, як сказано, має свою історію за 50 літ, з якою редакція сподівається незабаром хоч коротенько познакомиться своїх читачів.

робилося, або його скінчено не під той настрій, як починалось. Пано се є спаський майдан у Подтаві біля пологового полтавського «Спаса» в останній момент виборів полковника. Декорация площі так само як і церква змальовані після історичного досліду і роблять відповідний настрій. Шкода лише в тому, що натовп козаків—рада козацька—скомпонована не досить живо і не має суцільності композиції: де-які сюжети не гармоніюють з моментом, що змальований на пано. І як би не було поруч з сим етюдів до сього пано, нам здалося б це за велику хибу. Але се не може звичайно бути оправданням для майстра, се є тільки спростування. Невеличкі етюди доводять нам, що в справі історичних убрень художнику довелося зібрати дуже цікавий матеріял і дають надію, що рада козацька навколо центрального сюжету буде перекомпонована в скінченній картині; тим більш, що вражіння дійсного розміру (11x5 арш.) будуть трішки змінитися в порівнянню з проектом. Тут не можна між іншим не зазначити, що жанрові сюжети виявляють у собі чимало старого «рисовальщика»: ефект малюнків очевидно важче дається художникові ніж краєвид (пейзаж *).

Третій момент вистави С. В.—серія малюнків старовинних церков українського стилю. Дуже гарно, що художник—не архітект цікавиться будівлею—він закінчає тут той історичний дослід, який містить у собі технічні малюнки усього сюжету, малюнки подробиць, фотографії і на решті останній його вигляд в натуральних кольоритах. Се останнє і зроблено художником. Шкода лише у тім, що автор малював по більшості свої сюжети не після натури, але користувався фотографіями. Розуміється, не можна вимагати всього від однієї людини, але треба завважити, що при таких обставинах праця страчує богацько своєї вартости не тільки вже кольоритом, але й архітектурною формою, яка по-де куди виглядає викрученою й неповною.

Рядом з Васильковським виставляє свої картини д. Беркос, котрий може бути як раз типом художника, який, дякуючи загальним умовам, одірвався від рідної ниви і, блукаючи по світу, творе те, що випадково його спіткало: тут бачимо й фіолетових овець і досить виразно намальовану осінню рілю. Чудові уманські види с сюжетами етнографічної старовини цікавлять майстра, але тут не можна знайти якоїсь сталої думки: побачив художничий куток Умані—та й змалював, а далі жив біля Пскова і той попав на полотно з містом «вечірнього аккорду», як у Фельдмана на «виставці голодних», тільки Фельдман краще скопірував настрій. Тут є й куточки України, і цікава «гречка», але все те розпустилося серед безнадійної творчости та незібраних до купи думок, переплетених якимсь шаблоном.

УІІ вистава това. Поміч голодним, як зазначає харківських значено на афиші цієї вистави, річ гуманна. Дякуючи вже тому суспільство йде на виставу, але дивиться мало, а більше дивується. Та й справді, чи се є «вистава голодних», чи «на користь голодних»... Як би тут не було картин Фельдмана, який міг би мати місце на столичній виставі, та В. Кричевського, який має безперечно «іскру Божу», лише не виховану гразд, останній матеріял увесь можна було б назвати і на користь голодних, і просто—«голодних». Таке знущання над чистою штукою (искусство) можна виносити тільки провінції.

На виставі де-що купують, але й люблять купують. На віщо ж тоді художники і для чого так звазіти продавцям?... Штука повинна збільшувати смак, а не бути тільки крамничкою. І на віщо вони зуться харківськими художниками—хіба тільки через те, що живуть тут. Коли ж вони тут живуть, так зміст їх праці ні сподівалися б бачити иншим: край та нарід теж накладе свій обов'язок на працюючих.—Тут є і своє життя і своя натура, на які кожна жива людина мусить відгукнутися. Сього ми теж не бачимо на виставі.

На Україні місцова вистава не є українська. Безмірна шкода, про д. Фельдман прилучається до такого товариства. Його яскравий талант може скрізь світитися. А з таким товариством... ну та се—справа думки.

Жахаємося ще й тієї думки, що товариство, налічавши вже VII вистав, почастиє Харків ще й VIII-ю. Хай же хоч та буде кращою...

E. C.—в.

Листок з української історії XVIII століття.

Як відомо, повстання Богдана Хмельницького мало цілю, «визволити увесь нарід український з під іга ляхського, єгипетського», як сказав се Богдан Хмельницький. Але Україна пишалася свободою дуже недовгий час. Росія, втягнена через повстання Богдана Хмельницького до війни з Польщею уклічила сю війну відомою Андрусівською Умовою 1667 р.

Після цієї умови Україна була розшарпана на дві частини: правобережна віддана Польщі, лівобережна Росії, і таким чином український нарід знов був повернений у рабство. Розуміється, сей поділ був зроблений проти бажання українського народу, який рвався до національної єдности, але він був мудрим політичним заходом з боку Варшавського та Московського урядів, які сподівалися таким чином легше приборкати непокірливий, свободолюбний дух Українців.

* У тієї репродукції, що ми подаємо в цьому числі «Слобожанщина», деталі дуже важко було передати дякуючи місцевим технічним умовам.

27 березня 1793 року правобережна Україна більш, як через сто років по Андрусівській умові, забрана була Росією.

Століття панування поляків над Україною визначається страшними заходами Польщі, виміряними для знищення українського народу. З одного боку помста за повстання Богдана Хмельницького, з другого боку лян перед повсякчасним нахилом Українців з'єднатися знов до купи з тією частиною, що була під Росією—робили з польських панів дійсних катів над людом українським.

Се було справді щось нелюдського і сучасні пісні переповнені описами безправного становища Української маси. З одного боку пан—поляк, з другого мужик—українець, а по середині єврей—купець—орандарь, який стає раз у раз на боці дужого. Кожен іншої нації, іншої віри, інших інтересів економічних та класових. Се страшна мішанина інтересів загостряла боротьбу до нечуваного розміру, бо все, що йшло на користь або подобалося рабам українцям, те шкодило і було бридке і

панові—полякові і крамареві—єврей. Про якусь рівність не могло бути й мови і нарід український цю-хвилини відчував своє пригноблене та поневолене становище.

Усі ці утиски та знущання польських панів викликали велике грізне селянське повстання, що звалось Коліївщиною.

Метою цього народного руху було зруйнувати вкрай польське панування на Правобережжі, вирвати нарешті нарід з польсько-шляхецької неволі.

Гасло до цього повстання подано було відомим, популярним універсалом, з яким звернувся був до народу голова та ініціатор Коліївщини кличучи його до боротьби за волю.

«Селяне-кріпаки! писав Залізняк, «надійшов час визволитися з панської неволі, увільнитися з тягарів та ярма, що ви мовчки досі терпіли. Бог з високого неба поглянув на вашу долю, почув ваш стогін та ридання ваші в цієї мирської юдолі і послав до вас оборонців, які жорстоко помстяться за ваші страждання.

Запорожець Максим Залізняк.

Уманський сотник Іван Гонта.

Зруйнувавши Лисянку, гайдамаки підійшли до Умані, найбільш багатого міста в цій частині Правобережжя.

Під Уманем до Залізняка прилучився також сотник Іван Гонта з лейстровими уманськими козаками.

Не зрадлива розбійницька вдача та не власна користь керували Гонтою (що завдяки панам був дуже заможним), коли він приставав з своїми козаками до повстання селян-гайдамаків; а почуття кривди єдности та солідарности з рідним народом примусили його покинути холопську службу полякам та зробитись борцем за народну волю.

Стаючи в ряди ворогів панства, він зрікався блискучої кар'єри та багатства, що обіщали йому ляхи за вірну холопську службу.

Гонта з призьрством відкинув усі ті панські запобігання та обіцянки і приніс в жертву народній справі усе, що мав; віддавши навіть життя своє за волю рідного краю.

Тим часом, поки Залізняк з Гонтою добували Умань та руйнували її, народний рух, охопивши усе Правобережжя, ріс та зміцнювався. Увесь нарід піднімався на боротьбу. Старі й молоді, усі здатні до бою зходились до купи з багатьох міст та сел; згуртувалися в гайдамацькі ватаги і, коли бракувало оружжя справжнього, узброювались хто чим міг: косами, дрючками. Ці ватаги повстанців йшли до Залізняка, а то й самі, вибравши з поміж себе атамана, самостійно провадили боротьбу. Де тільки не з'являлись гайдамаки, селяне зразу ж охоче прилучили до їх і кидалися за приводом гайдамаків руйнувати панське та орандарське майно.

Тут вже не милували нікого й нічого. Калічили навіть панських холопів, коли ці не хотіли з'єднатися з гайдамаками. Панські двори палили, худобу забирали і віддавали кріпакам в нагороду за тяжкі муки панщини.

Так зруйновані були гайдамаками Гранов, Дашев, Тульчин, Гейсен, Монастирське, і безліч инших міст.

З цілої Київщини, значної частини Поділля та Волині зкинена була вже польська неволя. Здавалось тоді, що незабаром вже ясне сонце волі та щастя засяє нарешті над усією Україною.

Та не судилося. Уся справа народного визволення з польсько-шляхецької неволі, що була найулюбленішою мрією українського народу, для досягнення якої він пролив стілько крові і яка, здавалось, ось-ось незабаром вже здійсниться, була враз зруйнована підступно з такого боку, з якого найменше сподівалися самі гайдамаки.

Знесилений боротьбою з повстанцями польський уряд звернувся був до цариці Катерини з проханням допомогти осилити йому український нарід, щоб знов запровадити кріпацтво на Україні. Та охоче згодилася і послала генерала Кречетнікова з військом на Правобережжя. Наблизившись до Умані, Кречетніков зупинився недалеко від гайдамацького табору, братався увесь час з гайдамаками, прикидався зпочатку прихильником українського народу,

поки не заманив був хитрощами до себе проводирів народних: Гонту, Залізняка та иншу козаку старшину, зробив бенкет на їх честь і під час бенкету заарештував їх. Потім він напав несподівано на головний табір гайдамацький та й узяв його. Після цього, стративши своїх проводирів, селянське повстання швидко було задавлене московським військом.

Таким чином московський уряд не маючи ні приводу, ні права, з кривдлив наш нарід і таким чином підтримав польське панування.

Швидко після цього, Правобережжя було прилучене до Москви.

Знесилений віковою боротьбою наш нарід не міг вже більш дати одсічі заборчій політиці своїх ворогів. Опинившись знов після такої важкої боротьби у тяжкій неволі, наш нарід вилів усю біль розбитої, зневіреної в правду душі у сумних, повних розпуки словах пісні

Нема на світі правди

Правди не зискати...

Так скінчилася Коліївщина.

Тепер почалась люта розправа над повстанцями.

Майже усіх селян, що захоплені були у полон москалі віддали на ласку польських панів. Зрозуміло, яка була та ласка. Пани люто помстились над селянами: відрубували руки, ноги, голови, сажали на палі, вішали і. т. ин.

Полковник Гурев, до якого попав Гонта, попередив сам своєю рукою дуже побив Гонту, а потім загадав дати по 300 канчуків Гонті, Залізнякави й иншій старшині. Де-кількі днів, аж поки Гонта не був відданий полякам, його тричі на день бито. Усе тіло його було одна рана. Крім того жінка й чотири дочки Гонти були теж захоплені донцями, привезені у лагерь і декількі разів висічені різкаками за те, що не донесли на чоловіка й батька. Потім вони були заслані...

Через декількі днів Гонта був відданий росіянами полякам. Головним начальником польського війська був тоді Брянський. Ось як писав він про се до короля: «Тут панує вселюдна радість: околиці пани та євреї раз-у-раз пнуть до мене, радять чвертувати, палити, садовити на палі, вішати без милосердя, тільки й чую, катуй, розпинай. Я кажу, що тільки частину найбільше винних я скараю на смерть, а инших зашло до кріпости та на важкі роботи. Але вони й слухати не хочуть. Вони радять, щоб я зробив так, як Потоцький: вирізав-би поголовно, не щадиючи ні жіноцтва, ні дітей, усі ті села, де були розпуки...»

Комісія засудила Гонту на осяжку кару: карати його мали 14 днів. За перші 10 днів кат мав йому що-дня вирізувати з спини смугу шкіри, на одинайятий день, обидві ноги відрубати, на 12-й—обидві руки, на 13-й—вирвати серце, на 14-й відрубати голову. Потім частини його тіла прибити на шибеницях аж у 14 городах України.

Гонта вийшов на кару з веселим і спокійним обличчям, наче йшов до кума на хрестини. Кат вирвав йому смугу шкіри, бризнула кров, але лице українця не змінилося.

Вирвано другу смугу. Тоді Гонта сказав гля-

рибувайте до їх, бо вони дбають про те, щоб зробити вас незалежними та вернути ваші людські права та вольности.

Тепер настав час розплати з вашими панами та орандарями за усі кривди та мордування, за усі невимовні здріства. Засилаємо до вас проводирів та ватажків. Вірьте їм та ідіть за ними зі зброєю, яку хто має. Кидайте свої хати, жінок та коханих дітей. Не буде об цім жалкувати потім, коли знов побачитеся з ними!

Бог дасть нам побіду і зробитеся усі ви вільними панами, коли до шенту винищите гадюче кодро панів та орандарів неситих, що й досі ще смокчуть вашу кров. Кличте на поміч Бога, та приходьте до нас!

На цей універсал відгукнулася, як один чоловік, майже вся південна частина Правобережжя. До табору Залізняка почало збиратися безліч люду. В швидкий час під прапором його згуртувалось досить численне гайдамацьке військо, що звалось коляями.

З початку повстанцям щастило.

Уманський сотник Іван Гонта.

«От казали, що буде боліти! а ні кришки не болить!» Так тяглося три дні, а на третій день по загаду Брянського йому відрізано язика, а потім одтіяло й голову. Кажуть, що перед карою один з вартових, що стерег Гонту, звернувся до нього з отсими словами: «Пане полковнику! завтра вам вже буде кінець. Чи не буде ваша ласка подарувати щось небагатому воякові на спомин про вас?» Вояк сподівався, що Гонта де що приховав з свого добра. «Гаразд!» відповів Гонта. Нагадайте мні завтра, я подарую вам пояс». Вояк цілу ніч мрів про золотий пояс. Уранці, ледві виведено Гонту з тюрми, вояк кинувся до Гонти: «Пане полковнику! Дозвольте вам нагадати про пояс!» «Я не забув!» відповів з погордливым усміхом Гонта. «Перша смуга шкіри, яку виріжуть з мене, хай буде вам поясом!»

Так умер від варварських мук Іван Гонта. Сучасники кажуть, що по смертній карі Гонти багато його приятелів стратили собі життя самовбийством з величезної розпуки. Імя його надовго заховалося в пам'яті народній і було символом визволення з польської неволі. Справді мертви з таким спокоєм, з такою рівновагою душі, могла тільки людина, що глибоко вірила в побіду і справедливість своїх думок.

Другого ж атамана гайдамаків, ініціатора Коліївщини Максима Залізняка як заповоження росіяне не віддали його ляхам, а самі судили. Доля Залізняка напевне невідома.

Але народній переказ каже, що Московський уряд замкнув навіки Залізняка у монастир. «Ступай, ступай Залізничче годі вже гуляти». «Підем в Київ у Печерське, Господа благати». Після страти Гонти та Залізняка москалі та поляки ще доводили карали селян, що повстали за волю. Так спільними силами двох народів, ворожих один другому, але солідарних в своїй політиці що до Українського питання, був задавлен на Правобережжі селянський рух до волі.

Малюнки з виборчих зборів.

Увійде в будинок повітової городської управи дядько в чинарці, скідає шапку і хреститися.

Де ж тутечки можна писатися?—питає він тих, що сидять біля столу. Очі його ніяк не відірвуться від товстого пана, що сидить посередині з блискучим ценом на шні.

— А ондечки в тій хаті візьмете папірець, там можна й написати, за кого ви подаєте голос

Чинарка йде в другу кімнату, бере у якогось паника папірець і обдивляється питливими очима навкруги.

— Ви може неграмотні?—питає один з присутніх цисарьків.

— А тож.
— То, може я Вам напишу.
— А когоч писать? Може Одирайлова, рає писарьок відомого усім чорносотенного крамаря.
— Е, ні, пишійте найперш мене, а далі мого кума...
Усі присутні своїм реготом спивають розмову чинарки.

II.

У кімнаті, де видають папірці, на яких пишуть прізвища виборщиків, виходе сіра свита з своїм товаришем, бере папірець і обертається до присутного тут товстого чоловіка з питанням:

— Кого ж писать?
— Хіба не знаєте! Пишіть Свирида Колупайченка!

— Хто ж він такий?
— Та з Свистунівської волости... Омелків двір... його ж у нас і мале знає.

— Гм... здвигує плечима свита, силкуючись уявити собі, хто такий Свирид Колупайченко...

III.

До чинарки, що узля папірець з люб'язною усмішкою обертається один з присутніх писарьків.

— Може Вам написати?
— Напишіть спасибі Вам.

Писарьок не питає, кого писати виводе на папірці першу літеру відомого чорносотинника Ненаситецького—дуку на весь город.

— Коли се чие?
— Пишіть, спасибі Вам, Злотвицького... відомого к. д.

— А я вже почав писать Ненаситецького, каже писарьок.

— Ну, та все і що, хай і так, щоб не псувати другого папіря.

IV.

Біля будинку, де засідає виборча комісія зібралась невеличка кунка людей. Усі гордане, але прості.

— Нам треба вибрати такого, щоб потурбувавася об нашому городі, каже крамарь.

— А тож, додає другий.

— Звісно кому ж се краще зробити, як не своєму ж таки чоловікові, — знов озивається перший.— Он у нас і кришні нема у городі, доводиться возити воду за версту міся. От як виберем Ненаситецького, так і кришні буде... він казав, що зробе, — агитує за крамаря чорносотенника, якась чинарка.

— Еге, кришні нам треба аж кричать, а опріч його нам ніхто її не зробе, бо грошовитішого над його і в городі нема.

— Се правда, затвержують другі і йдуть писати Ненаситецького.

Маленький.

УРИВКИ.

«Тільки на перший погляд, нарід круто зміняє свою мову, свій державний устрій, своє вірування, свою штуку». Щоб зробити такі зміни в дійсності, треба змінити його душу—говорить Густав Лебон. Російський уряд всіма силами намагався знищити, затерти видатні особливості українського народу. Отже всі поліційні заходи коло цього тільки у зверхньому вигляді досягли бажаного ім результату. «Огнем і мечем» знищуючи державний склад демократичного по своїй вдачі народу, калічили його вірування, звичаї, закони, узброєна сила змінила поверховий вигляд наводного організму, але не здолала зруйнувати його духовні елементи.

Задавлений людськими утисками нарід знемогав... Всяку вияву його творчости обгортали важкими ланцюгами... Одняли мову... Знищили літературу... Лише одного не змогли його порабити,—не змогли скрутити його душу... І величезна народна скорбота в повній безкрайної суми й поезії народній пісні. Чи не кожен український мотив—повний безвиходного смутку, душевного болю? Журлива мелодія—то горе і туга пригнобленого народу... Отже й тут політика гноблення навалила одні утиски наверх других,—кожна виява національної особливости в творчості зустрічала люти скорпіони цензорів.

Українські трупи, які зрідка приїздять у Харків подають тільки слабкий і невірний відгук музикальності нашого народу. Шаблонні теми лібретто,—які тільки й дозволяються для вистав,—не в силі дати правдивого уявлення про той величезний скарб музикальної творчости, який вгадується, відчувається слухачем навіть найпростішому українському мотиві. Для вистав на сцені дозволяють тільки дуже небагато пісє переважно одностороннього змісту. Мета цих заборон очевидна: стіснити до крайніх меж можливість виявляти свої сили, показати перед пануючою нацією вузькість духовного складу зневоленого народу. Що хоч трохи ідейне, тіпичне, самобутне, те не має права на існування. Зате повним цвітом пишуться шантани на європейські розпустний лад, цінні оперітки, відкриті сцени... Та будемо надіяється, що ми дійсно стоїмо на порозі нової ери, що ті свободи яких спільними

силами добудуться всі народи, що живуть на сучасних територіях російської держави, дадуть можливість і українському народові як найширше проявити свої духовні сили. Його творчість, не зникаючи ніякими утисками в своїм житті, принесе в скарбницю людського знання каштовний додаток. В обсягу ж умілості музика займала і завжди займатиме першорядне місце. В псіхічному житті нації вона є елементом. А навряд чи який інший нарід має таку силу музикальності, як український. В цій царині творчість лише італійського народу подібна до нашого, і там при вільності й незалежності народа вона дійшла найвищого ступіня свого виявлення. Хай зміниться життя і на протязі вдвогдох поколінь українська музика займо своє почесне місце в колі культурних сучасних музик.

ПЕТЕРБУРГ.

(від власного корреспондента).

12-го березня в помешканні „Товариства для поширення комерційної освіти“ відбулись рокові загальні збори Петербурзького „Благотворительного Общества изданія общепольных и дешевых книг“.

Перш усього після пропозиції голови було пошановано вставаннем пам'ять 10 членів общества, що вмерли на протязі 1905 року. В особі одного з них, як докладавав далі секретарь,—голови і почесного члена Товариства Д. Мордовця, Общество понесло невимовно тяжку втрату. Ще в кінці цвітня—05 р. земляки-українці і товариші—письменники гучно святкували 50-ти річний ювілей свого талановитого російського і українського письменника. А 10 червня (юня) його не стало. Одержавши звістку про смерть Данила Лукича, заряд Общества пошанував його пам'ять надзвичайними зборами вкупі з членами Товариства ім Т. Шевченка і ухвалив заслати на могилу покійного вінок з написом „Товариство видання Українських книжок у Петербурзі—своєюм голові і почесному членові Д. Мордовцеву“.

Окрім 10-ти вибувших за смертю з общества вийшло ще двоє, а натомість прибуло 121 ч. За старими членами до останніх зборів усього лічилось 1192 ч. Порівнюючи з минулими роками видавничу діяльність общества значно поширилась. За 1905 р. до портфелю общества поступило більше 30-ти рукописів. Головна риса сього матеріялу та, що між ним майже небуло творів, які відповідали б певним потребам сучасного життя. Видно дуже прикре загальне становище українського слова, негарно впливало і на настрої авторів і примушувало їх обходити теми безнадійні відносно до цензури. 11 з присланих рукописів вже надруковано. По змістові вони поділяються на політично-економічні (№ 39), загально-політичні (№ 35, 40, 41), правові (№ 42, 43), природознавчі (№ 34, 36), соціально-географічні і етнографічні (№ 37) та історичні (№ 38). 9 рук. не прийнято, як невідповідних ні по змісту а ні по формі. Де-які друкуються вже. Брак творів написаних на живі пекучі питання, що могли б широко розповсюджуватись, зазначає і на матеріялінім становищі общества. Тимто його заряд не порушуючи просвітно-демократичних принципів общества, все таки мусів збільшити ціну на нові видання, значно обмежити число примірників кожного з них. Не вважаючи на се, справа дала 1927 крб. 43 к. недостачі. Але незабаром общество має надію покрити його; бо вже почали розпочати друком, а почали готуватись до нього такі книжки, як про земельне питання, про конституцію, азбука з дуже гарними малюнками, математика та природознавство. А на днях заряд по дорученню зборів має звернутися з проханням до пр. М. Грушевського, щоб він як мога швидче переробив та переклав для „общества“ свій курс історії України, який він читав у Парижській вищій школі.

Загальними зборами було ствержено два протоколи зборів від 13 та 14 грудня, що обговорювали з'єднання „общества“ з товариством під одним прапором „Просвітнього Товариства ім Т. Шевченка“. Справа як я відомо вже читачам з „Гром. Думки“ дуже гаряче в свій час дебатувалась, але й досі з місця не порушилась. Потративши чимало енергії та часу на вироблення уставу, на те, де яку „букву“ вжити, після такої важливої праці земляки геть знемоглися й спочили на лаврах. Аджеж і умови загально-політичного життя погіршали.

Неменьш бюрократизму було виявлено і в справі видання творів Тар. Шевченка. Ще в грудні „товариство“ одержало дозвіл цензури на видання повного „Кобзаря“. Шевченки—з того часу минуло більш чверти року, але „товариство“ встигло тільки списатися з Київом і взяти дозвіл на видання у власника „Кобзаря“. Зрідкачилось видавати Шевченка на власні кошти, воно ухвалило передати своє право якості російському видавцеві. Проти такої постанови обурилась на загальних зборах не одна молодь, яка пропонувала передати право на видання „Кобзаря“ краще редакції „Вільної України, ніж маюв'язкиватися російській видавці, а навіть де-хто з старих казав, що заряд „товариства“ з морального, а ні з громадського погляду не може продати се право кому-сь, коли воно дано власником йому одному. На підставі цифр

доводилось, що коли „товариство“ могло на власні кошти видати твори п. Ефименкової, які були призначені на продаж в численній колі української інтеллігенції та одержало чималий прибуток, так чому ж йому не видати всесвітньо відомого Т. Шевченка, твори якого напевно знайдуть покупців не серед одних Українців. Треба тільки розпочати передплату, щоб дістати кошти, яких буде досить для видання. Коли ж „товариству“ справді ніколи або не хочеться заходжуватись біля видання, нехай воно зречеться свого права і „благотворительное общество“ само дістане його від власника. Доведено, що після продажі видання мусить лишитися заробітку 2 1/2—3 тисячі крб.

Після довгих та палких суперечок загальні збори ухвалили, якщо мога швидче врятувати твори Т. Шевченка з „товариства“ його імені, бо цензуровий дозвіл має силу лише до 1 грудня, бо після того (хто знає) може ще з 2 конституції вийде і тоді зовсім заборонять український друк. Тут же був оголошений в дуже гострій формі протест проти інертності „товариства“. Де-хто з присутніх пропонував навіть доручити окремій комісії або делегачі перекопати заряд „товариства“, що воно негарзд поводитьсь з тією справою. Але коли п. голова зауважив, що то вже зовсім зайве, бо шевченківське „товариство“ складається майже з тих самих осіб, які беруть участь в „благотворительном обществе“ і досить вже того що на протязі кільких годин збори самі себе лають, тоді опоненти схамулилися і обмежились тільки протестом. На тім скінчилися загальні збори.

Віктор П.

Кобиллякє культуртрегерство.

Оце почала виходити у Кобеляках часопись „Земля“, наче-б то присвячена для народу, але ціково для якого? Судачи по мові не для українського! Навіщож тоді видовати її у Кобеляках, а не в Тулі або Калубі? Справді, через що газета видається не по Українській? Мм-буть пан Струць знає, що тепер візьмо видавати газети по українській. Чи може пан Струць не почувти своєї обовязку йти до народу з газетою по Українській. Скільки нарікали на уряд, що він забаронав Українську мову, а тепер, коли звивати її вільно, самі Українці не користуються своїм правом... Хочемо вірити, що п. Струць зробив се невідомо і що він перейде незабаром на мову Українську.

Місцева хроніка.

25 березня.

Вибори уповноважених. Сьогодні в 12 годин дня в помешканні повітової управи відбудуться вибори уповноважених від волостей.

Ці вибори відбулись уже в березні, але замість потрібних 5 осіб, був вибран тільки один уповноважений. Через це вибори були скасовані, відбудуться знов сьогодні.

Обрання виборців від міста Харкова в Державну Думу призначено на 6 квітня.

Вчора (24 б.) учні середніх шкіл роспущені на Великодні вакації.

Розяснення міністра залізниць. Міністер залізниць надіслав начальнику К.-Х.-С. залізничі циркуляр, в якому вяснив, що служачі на залізницях можуть належати тільки до тих партій які не ворожі істнууючому тепер урядові.

Губерніяльна Управа має зняти на зборах губерніяльного зємства питання об тім, щоб воно виклопотало від уряду 600,000 карбован. субсидії, бо в Управі майже зовсім немає грошей через те, що губерніяльних зємських податків до каси іде дуже мало.

Бюст М. Гоголю. Тепер встановлюють на Сумській вулиці, в сквері проти драматичного театру бюст Миколи Гоголю.

До наймитів і хліборобів. В сьому році в Хар. губ. наймитами векономіях на літо дають більшу платню ніж в минулі роки.

Прорість озимини у Хар. пов. дуже гарна. Тепер в Харкові примітно, що ціна на зерновий хліб (пашню) поменчала проти ти, яка була в січні місяці.

з російського життя.

Господне наказание. „Слово“ запевняє, що гр. Вітте так захворів на нерви від великої праці, що навіть почав забувати про справи Лікарі радють графові йїхати за кордон... ЗБоггом, Парасю!...

Спізналися. 19 березня, після обіду до редак. „Руси“ прийшла поліція, щоб конфіскувати 61 число. Але ні в друкарні, ні в експедиції примірників не знайдено, бо усі вже були попродані. „Русь“ зачинає і виникла „Молва“.

Воля зібрань. В Петербурзі 19 березня заборонено „крестьянській партії“ зібратись.

— Гр. Вітте готує звіт, в яким буде доведено, що він виконав усі обов'язки перед вітчизною („Путь“).

— О. Гр. Петров відомий письменник-піп не заарештований, як гадали раніш. (Н. Ж.)

— З певних джерел сповіщають, що

тіла Шмідта і його товаришів не вкинуто в море (Н. Ж.)

— Петербурзька „судебная палата“ припишила видання „Нольярная Звезда“, „Партизань“, „Потогъ“ та „Истина“ (Н. Ж.)

— Політичні в'язні доведені до кр. тяжким становищем постановили: політичні в'язні російських тюрем, страждаючи від певимовно важких обставин і звертаючися до совісті суспільства, протестують проти беззаконної адміністративної сваволі, вимагають негайно визволення. В тім замірі починаючи з Благовіщення, ми зрідкачимося від завітання та „проходив“, а з першого дня Великодня починаємо „голодовку“.

ТЕЛЕГРАМИ.

ПЕТЕРБУРГ. На цих днях до Петербургу приїхали депутати від робітників казенного заводу на Урані з проханням, щоб уряд віддав ім зачинений завод; як що се прохання буде задоволено, робітники відкриють завод на умовах артільного ладу. П. Т. А.

КИІВ. 3 80 уповноважених—шістьдесят вісім конституціоналістів-демократів напевно вберуть до Державної Думи князя Трубецького.

ПЕТЕРБУРГ. 23 березня уночі прибула поліція до друкарні часописі „Молва“ і зробила заляву що, по наказу судової палати, видання цієї часописі забороне друкарню зачинено.

КРЕМЕНЬЧУК. В помешканні Гуревича знайдена фабрикація бомб: корзинка з готовими бомбами, бронежилет та нелегальну літературу. Троє арештовані.

ХЕРСОН. Военний суд з ген.-майор. на чолі скарав на смерть москаля Жукова, що обвинувачувався за узброєний замір на свій уряд та офіц. Давидова.

ПЕТЕРБУРГ. Постановлено озброїти поліцаїв панцирами. Досліді в такому напрямку дали дуже гарні результати. Уже 23 березня почали озброювати панцирами кінних стражників. Потрібна численність панцирів буде коштувати сілду грошей. П. Т. А.

АСХАБАД. Російський консул в Сегістані телеграфує з 16 до 22 березля умерло від чуми 27 душ.

L'écho de Paris 29-го березня н. с. пише, що конференція реформистів, революонерів та «оборонців мирного шляху» ухвалила стояти за 8-ми годинний робочий день. Після дебатів, які велись на протязі двох днів і в яких найголовнішу участь приймали Каузер-секретарь спілки реформистів та Герард-секретарь національного синдикату, конгрес «де Bourges» доручив загальному комітетові організувати протестаріат до боротьби за 8-ми годинний робочий день.

Першого травня (1-о мая) наближається. Усі спілки на поготові. Сього дня почнеться епоха 8-ми годинного робочого дня. Всі робітники, утримуючи за собою ту-ж саму платню, стануть працювати тільки 8 год, колиж хочзайни фабрик не сгодються на се, тоді почнеться загальний страйк. Почуття єдності та свідомости поміж робітниками розвинені; зараз остільки, що навіть і ті, які працюють вже й сьогодня лише 8 год., (наприк.—робітники арсеналів) згожуються страйкувати, коли вимоги інших робітників не будуть задоволені.

Библиография.

ОТАМАН, календар для народа на рік звичайний 1906. Коломия, видавництво „Отман“.

Ся книжечка є видання організаторів „Січей“ і улаштована дуже порядно. В її містяться відомости, потрібні буковинському (в Австрії) селянству—січовику, починаючи з програму української радикальної партії і кінчаючи сісовими маршами і піснями. Треба зауважити, що організації „Січ“ в Буковині в роки дуже поширились. Між іншим з „Оповіданне про сімьянський страйк“ і Дікштейна „Хто чим живе“.

Л. МАРТОВ. Новий закон. Переклад з російського за дозволом автора. Ціна 2 коп. Видавництво „Боротьба“.

Українське видавництво „Боротьба“ має на меті видати цілу серию популярних брошур оригінальних і перекладних по соціальним, економічним і політичним питанням. Ся книжечка перше видання і в її д. Мартов гарно пояснює значіння закону 17 октября для робітників. На жал в її багато друкарських помилок. Замовляти видання „Боротьба“ можна вь книгарні В. П. Крайфельда, С.-Петербург, Англійській проспект 40. Зараз готується до друку: Дікштейн: „Хто чим живе“ та Браке: Геть соціаль-демократів.

Г. Г.

Непорозуміння з друкарнею примушують РЕДАКЦИЮ

„СЛОБОЖАНЩИНА“

Редакция та друкарня зроблють все, щоб як мога швидче розпочати видання регулярно. Про день вихода першого числа „СЛОБОЖАНЩИНИ“ буде окреме оголошення.